

IV.ÚS 154/97 ze dne 09.02.1998

N 17/10 SbNU 113

K poměru mezi právem na ochranu osobnosti a právem na šíření informací

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky**

USLDOCD

Lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst

USSvPro

Svoboda projevu

IV. ÚS 154/97

>

Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.

<

Ústavní soud České republiky

rozhodl ve věci ústavní stížnosti R. ČR, a.s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. H. Ch., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1997, č. j. 2 Co 54/96-59, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 9. 11. 1995, č. j. 21 C 82/95-40, t a k t o:

Ústavní stížnost se z a m í t á .

O d ů v o d n ě n í :

Ústavnímu soudu byla dne 5. 5. 1997 doručena včas podaná ústavní stížnost, která směřuje proti výše uvedeným rozhodnutím. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1997, č. j. 2 Co 54/96-59, byl ve věci samé potvrzen rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 11. 1995, č. j. 21 C 82/95-40, o ochranu osobnosti, kterým byla stěžovatelce jako žalované uložena povinnost, aby zaplatila na náhradu nemajetkové újmy 100 000,- Kč. Obecné soudy shodně dospěly ke zjištění, že v č. 44 týdeníku REFLEX, ročník 1993, byla bez souhlasu JUDr. J. H. uveřejněna fotografie osobní povahy, která s jeho činností jako soudce pro informovanost veřejnosti neměla žádnou souvislost. K uveřejnění fotografie podle odůvodnění napadených rozhodnutí došlo v takové grafické úpravě, že při běžném čtení článku, v němž byla fotografie umístěna, v souvislosti s nadpisem "Nejlepší lék na vraždu je oxasepam" a text "Opilý násilník brutálně umlátí svou milenkou", musel mít čtenář dojem, že nadpis a text patří k fotografii JUDr. J. H. Z uvedeného zjištění pak tyto soudy

dovodily neoprávněný zásah do osobnostních práv JUDr. Jiřího Horkého a na základě toho shledaly předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy podle ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku.

Stěžovatelka je toho názoru, jak uvádí v ústavní stížnosti, že oběma napadenými rozhodnutími bylo zasazeno do jejího ústavně zaručeného práva na svobodu projevu podle čl. 17 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"). Stěžovatelka konstatuje, že užívání práv a svobod ve smyslu tohoto článku Listiny s sebou nese zvláštní povinnost a odpovědnost a respektuje omezení daná zákonem, avšak za předpokladu, že tato omezení nesmí zpochybnit právo samotné. Povinností médií je šířit informace a myšlenky týkající se záležitostí, které přišly před soud, stejně jako je tomu v jiných oblastech veřejného zájmu. Uvádí dále, že tuto povinnost nelze omezit jen na veřejné jednání soudu a lze tedy spravedlivě požadovat, aby veřejnost byla informována o celém průběhu řízení. Stěžovatelka upozorňuje, že pro tento účel byl v souladu s čl. 17 odst. 5 Listiny novelizován trestní řád, kde v ustanovení § 8a je upraven postup při poskytování informací o trestním řízení. Proto se také novináři obrátili na soudce, jako na osobu oprávněnou, s požadavkem o poskytnutí informací o průběhu trestního řízení. Z hlediska žurnalistického se jednalo o reportáž, která prostředky sobě vlastními - slovem a obrazovými snímky - popisovala konkrétní trestní řízení. V této souvislosti stěžovatelka namítá, že nelze připustit omezení svobody projevu pouze na slovo a neumožnit tak prezentaci informace obrazem. Proto je třeba oba prostředky vnímat jako celek, jako způsob vyjádření ústavně chráněné svobody projevu. Stěžovatelka v ústavní stížnosti sice připouští, že článek je pojat velmi kriticky, avšak zastává názor, že nedošlo k překročení mezí, které by podřývaly autoritu a nestrannost justice. Konečně ani nesouhlasí a považuje za porušení svobody tisku argument uvedený v rozsudku Vrchního soudu v Praze, že se nejednalo o zpravodajství ze soudní síně, neboť uveřejněná fotografie byla osobní povahy. Závěrem proto navrhuje, aby Ústavní soud vydal nálezkem, kterým zruší oba napadené rozsudky.

Ústavní soud si v souladu s postupem stanoveným v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, vyžádal vyjádření Vrchního soudu v Praze, vedlejšího účastníka JUDr. J. H. a spis vedený v předmětné věci u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 21 C 82/95, s jehož obsahem se seznámil. Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření v plném rozsahu odkázal na své rozhodnutí a poukázal na ustanovení § 12 odst. 3 o.z., podle něhož ani použití obrazového snímku nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby. Předsedkyně senátu nakonec připomněla tu část odůvodnění napadeného rozsudku, ve které se uvádí, že k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv žalobce nedošlo jenom uveřejněním jeho fotografie bez jeho souhlasu, ale i způsobem uveřejnění této fotografie. Vedlejší účastník ve svém vyjádření poukázal, oproti stěžovatelkou namítanému porušení práva na svobodu projevu, na porušení čl. 10 odst. 1 Listiny, ve kterém je zakotveno právo každého na zachování jeho lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a chránění jeho jména. Ochrany těchto hodnot byl nucen domáhat se soudní cestou. Dále ve svém vyjádření poukázal na skutečnosti, které jsou v podstatě obsaženy v odůvodnění napadených rozhodnutí, a které považuje za správné. Navrhuje proto ústavní stížnost zamítnout. Vedlejší účastník ke svému vyjádření zároveň přiložil výtisk týdeníku REFLEX, č. 44, ročník 1993, obsahující článek s uveřejněnou fotografií, která se stala

předmětem sporu o ochranu osobnosti.

Ústavní soud je při posuzování ústavní stížnosti a rozhodování o ní především povinen respektovat, a to s odvoláním na již ustálenou judikaturu, že obecně není oprávněn zasahovat do jurisdikční činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (čl. 91 Ústavy České republiky), a proto nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností. Předpokladem respektování této zásady je však dodržení podmínky, že tyto soudy ve své činnosti postupují ve shodě s ústavními principy, které vyplývají zejména z hlavy páté Listiny. Kromě toho Ústavní soud v uvedené souvislosti zaujal stanovisko, podle kterého z ústavního principu nezávislosti soudů podle čl. 82 Ústavy vyplývá též zásada volného hodnocení důkazů zakotvená v ustanovení § 132 občanského soudního řádu. Pokud obecné soudy respektují kautely dané tímto ustanovením, nespadá do pravomoci Ústavního soudu znovu "hodnotit" hodnocení důkazů obecnými soudy, a to dokonce ani tehdy, kdyby se s takovým hodnocením sám neztotožňoval.

V těchto intencích se Ústavní soud zabýval i předmětnou ústavní stížností. Základem předmětného sporu projednávaného před obecnými soudy bylo posouzení, zda fotografie soudce JUDr. J. H., okolnosti jejího pořízení a zejména její následné použití pro týdeník REFLEX, č. 44, ročník 1993, bylo v souladu s ustanovením § 12 občanského zákoníku.

Ústavní soud postupoval při posouzení stížnosti standardním způsobem a zaměřil se proto nejprve na posouzení ústavnosti aplikovaného ustanovení, tj. ustanovení § 12 občanského zákoníku, zejména pak jeho odstavce třetího. Podle názoru Ústavního soudu není toto ustanovení v rozporu s Ústavou, ústavními zákony ani s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy, zejména pak s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Evropská úmluva"). Toto ustanovení umožňuje obrazové snímky bez svolení fyzické osoby pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též pro tiskové zpravodajství, avšak za podmínky, že takové použití není v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby (jedná se o tzv. zpravodajskou či reportážní licenci). Jedná se o ustanovení, které má za cíl sladit dvě ústavní práva či svobody, které se mohou za určitých situací dostat do vzájemného konfliktu. Svoboda projevu a právo na informace a jejich šíření, zaručené čl. 17 Listiny, stojí na straně jedné, na straně druhé pak stojí právo každého na to, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst, jakož i právo na ochranu jeho soukromí (čl. 10 Listiny). Také článek 10 zmíněné Evropské úmluvy jednoznačně formuluje právo na svobodu projevu jako právo, které zahrnuje nejen svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace, ale obsahuje i povinnosti a odpovědnost, a může proto být omezeno zákonem v rozsahu, který je v demokratické společnosti nezbytný. Mimo jiné se za přípustná omezení považují taková, která mají ochránit pověst a práva jiných, resp. mají sloužit zachování autority a nestrannosti soudní moci. K tomu, jaké zásahy jsou z hlediska ochrany lidských práv akceptovatelné, existuje poměrně obsáhlá judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Pro podporu názoru Ústavního soudu v této věci lze uvést zejména rozsudek, který Evropský soud pro lidská práva vynesl ve věci Prager a Oberschlich proti Rakousku dne 26. 4. 1995 (A-313). Soud v této věci připomněl prvořadou úlohu, kterou hraje tisk v právním státě, výslovně však současně upozornil, že tisk má nejen povinnost šířit informace

a myšlenky týkající se činnosti justice jako základní instituce demokratické společnosti, musí však na druhé straně respektovat zvláštní postavení, které má justice jako garant hodnot právního státu. Proto je nezbytné vážit vždy velmi pečlivě přiměřenost použitých výrazů a prostředků.

Z výše uvedených závěrů vyplývá, že při střetu základního politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, když ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv. Proto se v dalším Ústavní soud zaměřil na posouzení ústavnosti interpretace aplikovaných právních předpisů obecnými soudy. Lze konstatovat, že při interpretaci příslušných ustanovení se soudy zaměřily zejména na posouzení přiměřenosti použití pořízené fotografie. Ústavní soud neshledal nic neústavního na názoru soudu, že forma použití, jeho rozsah i způsob, musí vždy odpovídat účelu, a dále že při každém tomto použití musí být vždy šetřena lidská důstojnost dotčené fyzické osoby, neboť jinak jde v těchto případech o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby. Postup obecných soudů v tomto směru, tj. jakými úvahami se řídily při hodnocení důkazů, nelze hodnotit jako překračující meze ústavnosti z pohledu namítaného zásahu do svobody projevu. Závěry plynoucí z jejich hodnocení, tak jak jsou zřejmé z rozhodnutí, je třeba považovat za výsledek, který je výrazem nezávislosti soudního rozhodování. To, že se s těmito závěry stěžovatelka neztotožňuje, nemůže samo o sobě zakládat odůvodněnost ústavní stížnosti.

Konečně pak se Ústavní soud zaměřil, přesto že taková námitka vznesena nebyla, na zjištění, zda ke svému rozhodnutí dospěly obecné soudy po řádném a spravedlivém procesu. Ani v tomto směru však neshledal důvody, které by jej opravňovaly ke konstatování porušení zásad uvedených zejména v hlavě páté Listiny. Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud dospěl k závěru, že stížnost není důvodná, a proto ji zamítl. Vzhledem k vyslovenému souhlasu účastníků i vedlejšího účastníka s tím, aby Ústavní soud rozhodl bez nařízení ústního jednání (§ 44 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu), bylo takto rozhodnuto mimo ústní jednání.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.